

morda kasneje, gotovo ni zelo redek pojav. Gotovo pa je, da v krutem in tekmovalnem naravnem okolju le redkim osebkom uspe s takšno poškodbo preživeti daljše obdobje. Še redkejši pa so seveda junaki, ki si za nameček prislužijo še portret na straneh našega biltena.

(M. BEDJANIČ)

O ZANIMIVEM POSKUSU PARJENJA KAČJIH PASTIRJEV »V TROJE«

O zmotnih paritvenih povezavah je v odonatološki literaturi razmeroma malo podatkov, čeprav se seveda v naravi dogajajo, a v najrazličnejših kombinacijah najpogosteje potekajo daleč od naših oči in beležk. V slovenskem slovstvu imamo po mojem vedenju objavljeni dve tovrstni drobtinici. Prvič sem pred mnogimi leti v članku o odonatni favni Turnovih ribnikov poročal o samčku bledega kresničarja *Ischnura pumilio*, ki je bil ulovljen pri poskusu heterospecifične kopulacije z juvenilno, heterokromno samičko bleščечеlega zmotca *Enallagma cyathigerum* (BEDJANIČ, 1994). Drugič pa sem pred slabim desetletjem z zadrževalnika Medvedce poročal o zmotni paritveni povezavi med samčkoma obvodne zverce *Lestes sponsa* in zelene pazverce *Chalcolestes viridis* (BEDJANIČ, 2006).

Tokrat dodajam zanimivo opazovanja iz enega od družinskih odonatoloških potepanj po Balkanu, ki se je v letu 2011 odvijalo v Bosni in Črni gori (BEDJANIČ, 2011). Dne 27-VI-2011 smo se z ženo in otroki ter celotnim šopkom družine Verovnik ustavili tudi na izviru kratke kraške ponikalnice, 9.7 kilometrov jugozahodno od kraja Gacko v jugovzhodni Bosni in Hercegovini (N 43.0925⁰, E 18.4844⁰, alt. 820m). Vrvež kačjih pastirjev ni bil ravno impresiven, saj sem poleg travniškega škratca *Coenagrion puella*, bledega kresničarja *Ischnura pumilio*, ranega plamenca *Pyrrhosoma nymphula*, tod zabeležil le še sinjega modrača *Orthetrum brunneum*. Medtem ko škratci in modrači očitno niso bili ljubezensko razpoloženi, sem tako pri ranem plamencu, kot pri bledem kresničarju opazoval tudi kopulacijo. Pri poskakovanju iz kamna na kamen sredi struge, pa me je na listu šaša nenadoma pritegnila neobičajna barvna kombinacija – parček ranih plamencev je očitno zelo pritegnil samčka bledega kresničarja, ki se je bližajočemu istovrstnemu občevanju kar brez poprejšnjega vprašanja nesramno priklopil v »trojček«. Zakaj je pogled na prevladujočo rdečo barvo našemu bledemu kresničarju razburkal hemolimfo in vzbudil slo po parjenju, mi ni znano, jasno pa je seveda, da iz te moke ni bilo kruha.

V prispevku z zgovornim naslovom »*Tandem anomali fra Odonati*« sta UTZERI & BELFIORE (1990) pripravila obširen pregled dotlej objavljenih opazovanj različnih zmotnih paritvenih povezav – homoseksualnih med samčki iste vrste ali samčki različnih vrst, heteroseksualnih med samčkom in samičko različnih vrst, različnih rodov ali celo različnih družin ter t.i. multiplih tandemov. V okviru slednjih je homospecifičnih opazovanj seveda kar veliko, medtem ko pa je moč opazovanja heterospecifičnih multiplih povezav prešteti na prste ene roke in

zajemajo kombinacije: *Lestes barbarus* x *Lestes virens* mf, *Lestes sponsa* x *Ischnura elegans* mf, *Lestes sponsa* x *Lestes viridis* mf in *Trigomphus interruptus* x *Trigomphus ogumai* mf. Tudi CORBET (1999) ne dodaja novih podatkov in v kontekstu avtorjeve terminologije bi lahko naš drzen poskus ljubezenske zgodbe označili kot »*Heterospecific, intergeneric, MMF triple connection*«.

Če se ne zadovoljimo z uvrstitvijo predstavljenega opazovanja v kategorijo »golih slučajev«, je iskanje znanstvene razlage za ravnanje našega bledega kresničarja seveda obsojeno na raven špekulacije. Dejavnikov, ki vplivajo na povečano spolno aktivnost samčkov v populaciji in agresivnost iskanja samic, ki lahko v preveliki vni privede tudi do prej omenjenih zmotnih povezav, je mnogo. Pomembno vlogo igrajo zunanji dejavniki, obdobje dneva, pa tudi recimo gostota samic in pri nekaterih vrstah njihov polikromizem. MILLER & FINCKE (2004) sta tako med

drugim ugotovila, da se pri številnih rodovih samčki polimorfni vrst pogosteje zmotijo in izberejo hererospecifične družice, kot samčki monomorfni oz. monokromni pripadnikov istega rodu. Morda je tudi našemu bledemu kresničarju pač nekoliko ponagajala dobro znana polikromnost predstavnic njegove vrste. Le kdo bi mu zameril – poskusiti ni greh!

SLIKA 1: Nevsakdanji »trojček«, v katerem se je parčku ranih plamencev *Pyrrhosoma nymphula*, od zgoraj »priklopil« še samček bledega kresničarja *Ischnura pumilio*. Gacko, Bosna in Hercegovina, 27-VI-2011 (Foto: M. Bedjanič).

LITERATURA:

- BEDJANIČ, M., 1994. Odonatna favna Turnovih ribnikov (Rače, Slovenija). *Exuviae* 1(1): 1-5.
- BEDJANIČ, M., 2006. Drobčinice in ocvirki: Odonatološka zanimivost z zadrževalnika Medvedce na Dravskem polju: parjenje kačjih pastirjev malo drugače. *Erjavecija* 21: 15-17.
- BEDJANIČ, M., 2011. *Coenagrion hastulatum* (Charpentier, 1825), new for the dragonfly fauna of Bosnia and Herzegovina (Odonata: Coenagrionidae). *Natura sloveniae* 13(2): 31-36.
- CORBET, P. S., 1999. *Behaviour and Ecology of Odonata*. Harley Books, Colchester. 850 str.
- MILLER, M. N. & O. M. FINCKE, 2004. Mistakes in sexual recognition among sympatric Zygoptera vary with time of day and color morphism (Odonata: Coenagrionidae). *International journal of odonatology* 7(3): 471-491.
- UTZERI, C. & C. BELFIORE, 1990. Tandem anomalii fra odonati (Odonata). *Fragmenta Entomologica* 22: 271-287.

(M. BEDJANIČ)

KAČJI PASTIRJI V LITERATURI I.

DOMAČA NALOGA O KAČJEM PASTIRJU

Peter Svetina

*Sonce je nizko,
s svojo svetlobo
boža park
in z dolgo senco
na stežaj odprto sobo.*

*Roki neutrudno vadita klavir,
sliši se petje.*

Pomlad je.

*Kačji pastir na krilih po tihem
prinaša poletje.*

V zbirki *Velike slikanice* je založba Mladinska knjiga leta 2014 na 32 straneh izdala pesniško zbirko Petra Svetine z naslovom »DOMAČE NALOGE«. Pesnik se v pesmicah poigrava z jezikom, s smislom, pomenom in zvenom besed. Zabavne in poetične domače naloge – o bralni znački, frizerju, igri, jutru na cesti, kačjem pastirju, molitvi, piškotih, murnu itd. – je duhovito ilustriral Damijan Stepančič.